

Türkçe DEFTERİM

Şematik Konu Anlatımı
&
Etkinlik Yaprakları

Karekod
Çözümlü

Akıllı Tahta
Uygulamalı

Yazarlar
Bayram GÜNEŞ
Metin ALTAŞ
Esra ÖZCAN

7. SINIF TÜRKÇE

EDİTÖR

Turgut MEŞE

YAZAR

Komisyon

Bütün hakları Giriş Yayınlarına aittir.

Yayıncının izni olmaksızın kitabın tümünün veya bir kısmının elektronik, mekanik yollarla ya da fotokopi yoluyla basımı, çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz.

1. Baskı: Markaj Yayınları

2. Baskı: Giriş Yayınları

SERTİFİKA NO.

40447

KAPAK TASARIMI

Giriş Yayınları Tasarım Ekibi

SAYFA TASARIMI

Giriş Yayınları Dizgi Ekibi

BASKI VE CİLT

Data Dijital

ANKARA

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi

1518 Sok. Mat-Sit İş Merkezi No:2/20

Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0 312 384 20 33

WhatsApp: 0505 099 24 84

www.girisyayinlari.com

girisyayinlari@gmail.com

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM: FİİLLER (EYLEMLER)

- ▶ FİİLLERİN ANLAM ÖZELLİKLERİ 8
- ▶ FİİL ÇEKİM EKLERİ 14
- ▶ FİİL KİPLERİNDE ANLAM (ZAMAN) KAYMASI 17

2. BÖLÜM: SÖZCÜKTE ANLAM

- ▶ GERÇEK ANLAM..... 22
- ▶ GERÇEK VE MECAZ ANLAM 23
- ▶ TERİM ANLAM..... 24
- ▶ EŞ ANLAM 26
- ▶ ZİT ANLAM..... 27
- ▶ DİLİMİZE HENÜZ YERLEŞMEMİŞ YABANCI KELİMELERİN TÜRKÇE KARŞILIKLARI 27
- ▶ EŞ SESLİ KELİMELER 28
- ▶ YAKIN ANLAMLI KELİMELER 28
- ▶ GENEL VE ÖZEL ANLAM..... 29
- ▶ BENZETME (TEŞBİH)..... 32
- ▶ KİŞİLEŞTİRME (TEŞHİS)..... 32
- ▶ İNTAK (KONUŞTURMA)..... 33
- ▶ KARŞITLIK (TEZAT) 33
- ▶ ABARTMA (MÜBALAĞA) 34

3. BÖLÜM: SÖZ GRUPLARINDA ANLAM

- ▶ DEYİMLER..... 40
- ▶ ATASÖZLERİ 41
- ▶ ÖZDEYİŞLER (VECİZELER) 43
- ▶ İKİLEMELER 44
- ▶ KALIPLAŞMAMIŞ SÖZ GRUPLARI..... 45

4. BÖLÜM: FİİLDE YAPI

- ▶ YAPILARINA GÖRE FİİLLER 50
- ▶ EK FİİL (EK EYLEM) 56

5. BÖLÜM: CÜMLEDE ANLAM

- ▶ NEDEN - SONUÇ, AMAÇ - SONUÇ, KOŞUL - SONUÇ CÜMLELERİ 62
- ▶ KARŞILAŞTIRMA CÜMLELERİ 64
- ▶ BENZETME CÜMLELERİ 64
- ▶ ÖRNEKLENDİRME CÜMLELERİ..... 65
- ▶ ABARTMA CÜMLELERİ 65
- ▶ ÖZNEL VE NESNEL ANLATIM..... 68
- ▶ DOĞRUDAN VE DOLAYLI ANLATIM..... 69
- ▶ CÜMLE OLUŞTURMA..... 69
- ▶ CÜMLE TAMAMLAMA..... 69
- ▶ DUYGU BELİRTEN İFADELER 71

6. BÖLÜM: ZARFLAR (BELİRTEÇLER)

- ▶ ZARFLAR (BELİRTEÇLER) 76

7. BÖLÜM: PARÇADA ANLAM - 1

- ▶ ANA DÜŞÜNCE, ANA DUYGU 84
- ▶ BAŞLIK..... 85
- ▶ KONU 85
- ▶ YARDIMCI DÜŞÜNCE..... 86
- ▶ PARÇA TAMAMLAMA..... 88
- ▶ PARÇA OLUŞTURMA..... 88

▶ PARÇADA YAPI	89
▶ ANLATIM BİÇİMLERİ	92
▶ DUYULARDAN YARARLANMA	93
▶ DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI	94

8. BÖLÜM: PARÇADA ANLAM - 2

▶ HİKÂYE UNSURLARI	100
▶ ANLATICI	101
▶ METİN KARŞILAŞTIRMA	102
▶ METNİN DİL VE ANLATIM ÖZELLİKLERİ	104

9. BÖLÜM: YAZIM KURALLARI

▶ BÜYÜK HARFLERİN KULLANIMI	110
▶ "DE" NİN YAZIMI	114
▶ DE, Kİ VE Mİ' NİN YAZIMI	115
▶ SAYILARIN YAZIMI	116
▶ KISALTMALARIN YAZIMI	116
▶ YAZIM KURALLARI	117
▶ BİRLEŞİK SÖZCÜKLERİN YAZIMI	120

10. BÖLÜM: ANLAMA DAYALI ANLATIM BOZUKLUKLARI

▶ GEREKSİZ SÖZCÜK KULLANIMI	128
▶ YANLIŞ ANLAMDA SÖZCÜK KULLANIMI	128
▶ SÖZCÜĞÜN YANLIŞ YERDE KULLANIMI	129
▶ DEYİMLERİN YANLIŞ ANLAMDA KULLANIMI	129
▶ ANLAMCA ÇELİŞEN SÖZCÜKLERİN BİR ARADA KULLANILMASI	130
▶ ANLAM BELİRSİZLİĞİ	130

▶ SIRALAMA VE MANTIK HATALARI	131
▶ ANLAMA DAYALI ANLATIM BOZUKLUKLARI	132

11. BÖLÜM: NOKTALAMA İŞARETLERİ

▶ NOKTA (.)	138
▶ VİRGÜL (,)	138
▶ NOKTALAMA İŞARETLERİ	139
▶ İKİ NOKTA, ÜNLEM İŞARETİ, ÜÇ NOKTA	140
▶ TIRNAK İŞARETİ, KESME İŞARETİ	144
▶ EĞİK ÇİZGİ, YAY AYRAÇ, KÖŞELİ AYRAÇ	146
▶ KISA ÇİZGİ, KONUŞMA ÇİZGİSİ	148

12. BÖLÜM: METİN TÜRLERİ

▶ SÖYLEŞİ (SOHBET) - BİYOGRAFİ	152
▶ BİLGİLENDİRİCİ METİNLER	153
▶ HİKÂYE - MASAL	154
▶ HABER METNİ - ANI (HATIRA)	155
▶ METİN TÜRLERİ	156

13. BÖLÜM: GÖRSEL OKUMA

▶ GÖRSEL OKUMA	160
▶ GÖRSELLER, TABLO VE GRAFİK YORUMLAMA	162

14. BÖLÜM: SÖZEL MANTIK VE MUHAKEME

▶ SÖZEL MANTIK VE MUHAKEME	168
--------------------------------------	-----

▶ CEVAP ANAHTARI	117
----------------------------	-----

GİRİŞ YAYINLARI

BÖLÜM

FİİLLER (EYLEMLER)

FİİLLERİN ANLAM ÖZELLİKLERİ

- İş (Kılış) Fiilleri
- Durum Fiilleri
- Oluş Fiilleri

FİİLLERDE OLUMSUZLUK

FİİL KİPLERİNDE ANLAM (ZAMAN) KAYMASI

FİİL (EYLEM)

- Fiiller Diğer Sözcük Türlerinden Nasıl Ayırt Edilebilir?

FİİL ÇEKİM EKLERİ

- Kip Ekleri
- Kişi (Şahıs) Ekleri

FİİLLERDE SORU

FİİL (EYLEM)

- Q Varlıkların yaptıkları veya etkilendikleri işleri, hareketleri, oluşları, kılışları, durumları zamana ve kişiye bağlı olarak anlatmada kullanılan sözcüklere **fiil (eylem)** denir.
- » gül-, koş-, otur-, ağla-, yaz-, seç-, kız-, sız-, uyu-...
- Q Fiiller birer sözcük türüdür. Fiileri diğer sözcük türlerinden ayıran özellik; iş, oluş ve hareket bildirmeleridir.

Fiiller Diğer Sözcük Türlerinden Nasıl Ayırt Edilebilir?

- 5 Fiilleri diğer sözcük türlerinden ayırmak için kök ve gövdelerine "-mek/-mak" mastar eki getirilir. Mastar eki getirilen sözcük anlamlı oluyorsa o sözcük fiildir.
- » gör(mek), uyu(mak), sev(mek), yüz(mek), kız(mak), yaşa(mak), gözetle(mek)...
- » sat - (mak) ⇒ "Satmak" sözcüğü anlamlı bir kelime olduğuna göre "**sat-**" ifadesi "fiil"dir.
- » masa - (mak) ⇒ "Masamak" sözcüğü anlamlı bir kelime değildir ve "**masa**" ifadesi "isim"dir.
- » kendi - (mek) ⇒ "Kendimek" sözcüğü anlamlı bir kelime değildir ve "**kendi**" ifadesi "zamir"dir.
- 5 Bazı sözcükler (genellikle eş sesli sözcükler) hem fiil hem de isim özelliği gösterir. Bu tür sözcüklerin fiil mi yoksa isim mi olduklarını anlamak için cümle içindeki anlamlarına bakmak gerekir.
- » Sen bu hayatta hep gül. (**gülme eylemi**) » Bu çiçeğin cinsi gül. (**bir çiçek türü**)
fiil isim

FİİLLERİN ANLAM ÖZELLİKLERİ

- Q Fiiller; iş, oluş ve durum bildiren sözcüklerdir. Dolayısıyla fiiller; anlam özelliklerine göre iş (kılış), oluş ve durum fiilleri olmak üzere üç gruba ayrılır.

İş (Kılış) Fiilleri

- Q Öznenin (varlığın) yaptığı işi, hareketi anlatan fiillerdir.
- » "taşı(mak), kır(mak), aç(mak), anlat(mak), bil(mek), gör(mek), sil(mek)..."

İş (Kılış) Fiillerinin Özellikleri

- 5 Öznenin kendi iradesiyle gerçekleştirdiği fiillerdir.
- » "Hale, meyveleri doğruyor." cümlesinde doğrama işini yapan Hale'dir ve işi kendi iradesiyle gerçekleştirmektedir.
- 5 Nesnesi bulunan ya da nesne alabilen fiillerdir.
- » "Bu fıkrayı geçen gün öğrendim." cümlesinin nesnesi "Bu fıkrayı" ifadesi olduğundan "**öğrendim**" fiili, iş fiilidir.
- 5 "Ne?, Neyi?, Kimi?" sorularına cevap verebilen fiillerdir.
- » "Onları dikkatlice dinliyoruz." cümlesine "Kimi dinliyoruz?" sorusu sorulduğunda "**Onları**" cevabı alınır.
- 5 Bu fiillerde öznenin yaptığı işten etkilenen bir varlık vardır.
- » "Ahsen patates kızartıyor." cümlesinde Ahsen'in (özne) kızartma işinden etkilenen varlık (nesne) "patates"tir.

- Q İş fiillerinde cümlede nesne bulunmasa dahi yüklem, "Ne?, Neyi?, Kimi?" sorularına cevap verir. Yani fiilin nesne alması değil, nesne alabiliyor olması önemlidir.
- » "Dün gece okudu." cümlesindeki fiile "**Neyi okudu?**" sorusu sorulduğunda cümleden herhangi bir cevap alınamamaktadır. Ancak soruyu soran kişi aklından "**onu okudu, kitabı okudu, romanı okudu, haberi okudu...**" gibi cevaplar verebilir. Bu da "okudu" fiilinin nesne alabildiğini yani iş fiili olduğunu gösterir.

Fiillerin Anlam Özellikleri

1.

Etkinlik

Fiilleri isim soylu sözcüklerden ayıran en önemli özellikleri kök veya gövdelerine “-mek, -mak” mastar eklenip getirilerek kullanılabilmesidir. Yani bu mastar ekini alabilen sözcükler fiil, alamayan sözcükler ise isim soylu sözcüklerdir. Buna göre aşağıdaki tabloyu örnekteki gibi doldurunuz.

	Sözcük	- mak / - mek	Sözcüğün Türü
1	Çalışıyorum	<i>Çalış- mak (Anlamlı olur.)</i>	<i>fiildir.</i>
2	Masadayım	<i>Masa- mak (Anlamsız olur.)</i>	<i>İsim soylu sözcüktür.</i>
3	Gerçekleşir		
4	Uyudum		
5	Kendisi		
6	Atıldı		
7	Zamir		
8	Yaşamış		
9	Kitap		
10	Kızarmış		
11	Yaşlı		
12	Terlik		
13	Kaçıyor		

Fiillerin Anlam Özellikleri

2.

Etkinlik

Bazı sözcükler hem fiil hem de isim özelliği gösterir. Bu tür sözcüklerin ancak cümle içindeki kullanımından hareketle isim veya fiil olduklarını anlayabiliriz. Buna göre aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin isim mi yoksa fiil mi olduklarını yanlarındaki boşluklara yazınız.

1 Ağlayan çocuk oyuncak alındığını görünce ağlamasını kesip güldü.2 Bahçede birçok çiçek türü vardı ama onun en çok sevdiği çiçek türü güldü.3 Uzun ince bir yoldayım, gidiyorum gündüz gece.4 Babasının isteğiyle bahçedeki otları yoldu.5 Kümes hayvanları arasında eti en lezzetli olanı kazdı.6 Sabahtan akşama kadar hiç durmadan kazdı bahçeyi.

BÖLÜM SÖZCÜKTE ANLAM

ÇOK ANLAMLILIK

- Gerçek Anlam
- Mecaz Anlam
- Terim Anlam

SÖZCÜKLER ARASI ANLAM İLİŞKİSİ

- Eş Anımlı Sözcükler (Anlamdaşlık)
- Eş Sesli Sözcükler (Sesteşlik)
- Zıt Anımlı Sözcükler (Karşıtlık)
- Genel ve Özel Anımlı Sözcükler
- Yakın Anımlı Sözcükler

SÖZ SANATLARI

- Benzetme (Teşbih)
- Kişileştirme (Teşhis)
- Konuşturma (İntak)
- Karşıtlık (Tezat)
- Abartma (Mübalağa)

GİRİŞ YAYINLARI

ÇOK ANLAMLILIK

- Q Tek başına bir anlamı olan ses birliklerine **sözcük (kelime)** denir. Sözcükler cümlenin anlamlı en küçük parçalarıdır.
- Q Bir düzen içerisinde bir arada kullanılan sözcükler, insanlar arasında anlaşmayı sağlayan en küçük birimdir. Ancak kelimelerin tek bir anlamı yoktur.
- Q Kelimeler kullandıkları cümle içinde farklı anlamlara gelebilir. Sözcüklerin kullandıkları cümlelere göre farklı anlamlarda olmalarına da **çok anlamlılık** denir.

“Kırmak” Sözcüğünün Farklı Anlamlarda Kullanımı

- » Bardak kırmak pek de hoş değil! (Sert şeyleri vurarak parçalamak)
- » Bu havalar tüm hayvanları kırdı. (Öldürmek, yok olmasına neden olmak)
- » Direksiyonu sağa kırdı. (Taşıtın yönünü değiştirmek)

“Küsmek” Sözcüğünün Farklı Anlamlarda Kullanımı

- » Ona küstüğü için yıl sonu partisine katılmadı. (Darılmak)
- » Bu bitki yerini sevmedi, küstü. (Gelişmemek, büyüyememek)
- » Bu kalemden çıkanlar silinirse kalem küser. (Görevini yerine getirememek)

Gerçek (Temel) Anlam

- Q Bir kelimenin aklımıza gelen ilk anlamına yani herkesçe bilinen yaygın anlamına **gerçek anlam** denir. Gerçek anlam, kelimelerin sözlükteki ilk anlamıdır.
- » Kanadı kırık kuş ısrarla uçmaya çalışıyordu. (Vücudu tüylerle örtülü, gagalı, iki ayaklı, iki kanatlı hayvanların ortak adı)
- » Mutfağa giderken ayağı halıya takılınca yere düştü. (Bacakların bilekten aşağıda bulunan ve yere basan bölümü)
- » Elindeki bardağı yere düşürünce hepimiz çok korktuk. (Su vb. şeyleri içmek için kullanılan, genellikle camdan yapılan kap)
- » Kapıyı anahtarla açamayınca çilingir çağırdı. (Kilidi açıp kapamak için kullanılan araç)

Altı çizili sözcükler zihnimizde oluşan ilk anlamlarıyla yani gerçek anlamlarıyla kullanılmıştır.

Mecaz Anlam

- Q Bir kelimenin gerçek anlamından tamamen koparak kazandığı yeni anlama **mecaz anlam** denir. Mecaz anlamlı kelimelerin gerçek anlamla hiçbir ilgisi kalmaz.
- » Boş bakışlarıyla herkesi şaşkına çevirdi. (Anlamsız)
- » Bebeğin çok tatlı bir gülüşü vardı. (Sevimli, hoş)
- » Sorunun cevabı, ince hesaplarla bulunuyordu. (Ayrıntılı)
- » Ustası gibi olmak isteyen çırağın, iyice pişmesi gerekir. (Beceri ve ustalık kazanmak)
- » Kalp kırmaktan çekinmeyen, acımasız bir insandı. (Gücendirmek, incitmek)

Altı çizili sözcükler gerçek anlamlarından tamamen koparak mecaz anlamda kullanılmıştır.

Atasözlerinde, deyimlerde, şiirlerde kelimeler genellikle mecaz anlamıyla kullanılır.

Terim Anlam

- Q Bilim, meslek, spor ya da sanat dallarıyla ilgili sözcüklere **terim anlamlı sözcük** denir.
- » Birçok müzik aleti çalabiliyordu ancak nota bilgisi sınırlıydı. (Müzik terimi)
- » Aruz ölçüsünü şiire uygulamakta çok başarılı bir şairdi. (Edebiyat terimi)
- » Yapım ekleri sözcüklerin anlamını değiştirirken çekim ekleri sözcüklerin anlamını değiştirmez. (Dil bilimi terimi)
- » Ege Bölgesi'nde birçok delta ovası var. (Coğrafya terimi)

Yukarıdaki cümlelerde geçen altı çizili sözcükler belirli alanlarla ilgili terim anlamlı sözcüklerdir.

Gerçek Anlam

1.

Etkinlik

Sözcükler kullandıkları cümlelerde farklı anlamlara gelebilir. Sözcüklerin kullandıkları cümlelere göre farklı anlamlarda kullanılabilmesi, onların çok anlamlı sözcükler olduğunu göstermektedir. Buna göre aşağıdaki cümlelerde “görmek” sözcüğünün cümleye kattığı anlamı kutucuklardan bularak ilgili cümlelerin yanındaki boşluğa yazınız.

Anlamak

Göz yardımıyla bir şeyin varlığını algılamak

Bir şeye erişmek

Yüzü bir yöne doğru olmak, bakmak

Gezmek

Yanına gidip konuşmak

1 Vatanperverliğin ne demek olduğunu sen de göreceksin.

2 Aradığınız romanı bugün Ayşe'nin elinde gördüm.

3 Zamanında çok sıkıntılar çektik ancak bugünlerde cebimiz iyi para görüyor.

4 Selçuk ilçesinde yer alan Efes Antik Kenti'ni de gördünüz mü?

5 Kaldıkları ev çok güzeldi fakat güneş görmüyordu.

6 Bugün rehber öğretmenini göreceğim.

2.

Etkinlik

Gerçek Anlam

Aşağıdaki paragrafta altı çizili sözcükleri verilen anlamlarla eşleştirerek örnekteki gibi yazınız.

Yunus ailesi, Karadeniz'in hırçın dalgalı sularındaki özgür yaşamlarını, gruplar hâlinde dolaşarak avlanarak ya da gelip geçen gemilerin dümen suyuna takılıp onlarla yarışarak sürdürüyordu. İki buçuk ile dört metre arasında değişen boyları, bir füzeyi andıran iri vücutlarına oranla küçük kalan kafaları, bir kaz gagasına benzeyen çeneleri ve yürek şeklindeki gözleriyle öyle sevimli bir görünümü vardı ki...

1. İri: Olağandan daha hacimli, olağanı aşan büyüklüğü olan
2. : Temel niteliği bir olan dil, hayvan veya bitki topluluğu
3. : Görme organı
4. : Kendi kendine hareket etme, davranma, karar verme gücü olan
5. : Hava ve deniz taşıtlarında, taşıta istenilen yönü vermeye ve belirli bir doğrultuda götürmeye yarayan hareketli parça
6. : Uzunluk

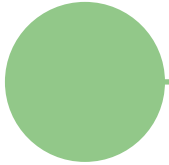
BÖLÜM

SÖZ GRUPLARINDA ANLAM

ATASÖZLERİ

- Atasözlerin Özellikleri

İKİLEMELER

- Oluşum Şekillerine Göre İkilemeler

deyimler

Q En az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluşan, genellikle gerçek anlamından az çok ayrı, kendine özgü bir anlam taşıyan, bir kavramı ya da durumu karşılayan söz gruplarına **deyim** denir.

- » Aba altından sopa göstermek
- » Ayaklarına kara sular inmek
- » Saati saatine uymamak
- » İğne ile kuyu kazmak
- » Yakasına yapışmak
- » Nabza göre şerbet vermek

Deyimlerin Özellikleri

5 Deyimler genellikle mastar hâlinde (-mak/-mek) bulunur.

- » Kafasına koymak
- » Haddini bilmek
- » Açık konuşmak

5 Deyimler kalıplaşmış söz öbekleridir. Bu nedenle deyimleri oluşturan sözcükler değiştirilemez, sözcüklerin yerine eş ya da yakın anlamlıları kullanılamaz.

- » Adımını geri atmak (Doğru)
- » Her derde deva olmak (Doğru)
- » Baltayı taşa vurmak (Doğru)
- » Ayağını geri atmak (Yanlış)
- » Her derde çare olmak (Yanlış)
- » Kazmayı taşa vurmak (Yanlış)

5 Kısa ve özlü bir anlatım söz konusudur.

- » Olup bitenleri kolay haber alan kişileri ifade etmek için "kulağı delik" deyimi kullanılır.

ATASÖZLERİ

Q Uzun deneme ve gözlemlere dayanılarak söylenmiş ve halka mal olmuş öğüt verici sözlere **atasözü** denir.

- » Bugünün işini yarına bırakma.
- » Rüzgâr eken fırtına biçer.
- » İki dinle bir söyle.
- » Yuvarlanan taş yosun tutmaz.
- » Hamama giren terler.
- » Evdeki hesap çarşıya uymaz.

Atasözlerinin Özellikleri

5 Atasözleri kalıplaşmış söz öbekleridir. Bu nedenle atasözlerini oluşturan sözcükler değiştirilemez, sözcüklerin eş ya da yakın anlamlıları kullanılamaz.

- » Dost kara günde belli olur. (Doğru)
- » Altın yere düşmekle pul olmaz. (Doğru)
- » Dost siyah günde belli olur. (Yanlış)
- » Gümüş yere düşmekle pul olmaz. (Yanlış)

5 Kısa ve özlü sözlerdir. Atasözlerinde az sözle çok şey anlatılır.

- » "Cahilin dostluğundan arifin düşmanlığı yeğdir." atasözü uzun uzadıya anlatılabilecek "Akılsız kimse iyi niyetli olsa dahi yaptığı işin ne gibi kötü sonuçlar doğuracağını hesap edemediğinden dostuna bilmeyerek fenalık edebilir, akıllı düşmanın yapacağı kötülükse akıl yoluyla sezilir ve gereken tedbir alınabilir." ifadesini kısa ve öz bir şekilde anlatmaktadır.

5 İlk söyleyeni ve söylenme zamanı belli değildir. Bu nedenle atasözleri toplumun ortak malıdır.

- » "Çanağa ne doğrarsan kaşığında o çıkar." atasözünün ne zaman ve kim tarafından söylendiği bilinmemektedir.

5 Öğüt verici ve yol gösterici sözlerdir.

- » "Öfkeyle kalkan zararlar oturur." atasözü, öfkeyle hareket edilmemesi gerektiğini öğütlemetedir.

5 Atasözleri genellikle mecaz anlamlıdır ve cümle biçimindedir.

- » "Değersiz, kötü kimselerle ilişki kuranlar kötü huylar edinirler." anlamında kullanılan "Körle yatan şaşkı kalkar." atasözü mecaz anlamlıdır.

1.

Etkinlik

Deyimler

Aşağıdaki kutucuklarda verilen deyimleri anlamları ile eşleştirerek yazınız.

Abes kaçmak

Ayak diremek

Bağrına basmak

Açığa vurmak

Baş aşağı gitmek

Bahtı açık olmak

Kağıda dökmek

Göz dikmek

Kabına sığmamak

Başına çorap örmek

DEYİMLERİN ANLAMLARI

DEYİMLER

1 Bir şeyi ele geçirmek isteğine kapılmak.

2 Gizli, saklı bir şeyi herkese duyurmak, ortaya çıkarmak.

3 İşleri yolunda gitmek; talihi açık, şanslı açık, kısmeti açık olmak.

4 Söylenilen sözün ortama, konuya uygun olmaması.

5 Sevgi gösterip onu koruyuculuğuna almak.

6 Bir şeyde ısrar etmek, karşı koymak, kendi kararından vazgeçmemek

7 Durumu gittikçe kötüleşmek, sürekli kötüye gitmek.

8 Birini kötü duruma düşürmek için gizli plan hazırlamak.

9 Düşüncelerini, duygularını yazıya geçirmek.

10 Sevinç ve heyecanından taşkın hareketlerde bulunmak.

2.

Etkinlik

Deyimler

Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerleri yandaki kutucukta bulunan uygun sözcüklerle doldurunuz.

- En az iki sözcükten oluşan kalıplaşmış söz gruplarına de-nir.
- Deyimler şahsa ve zamana göre
- Deyimler genellikle halinde bulunur.
- düzensiz hâle gelmiş bir işi yoluna koymak anlamındadır.
- Deyimlerde söz konusu değildir. Sadece içinde bulunulan durum yansıtılır.

rayına oturmak

öğüt

deyim

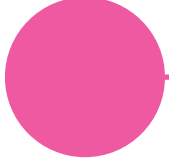
çekimlenebilir

mastar (-mak/-mek)

BÖLÜM

FİLDE YAPI

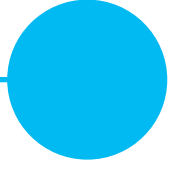
EK FİİL (EK EYLEM)

- Ek Fiilin Görevleri
- Ek Fiilin Olumsuzu
- Ek Fiilin Soru Hâli

YAPILARINA GÖRE FİLLER

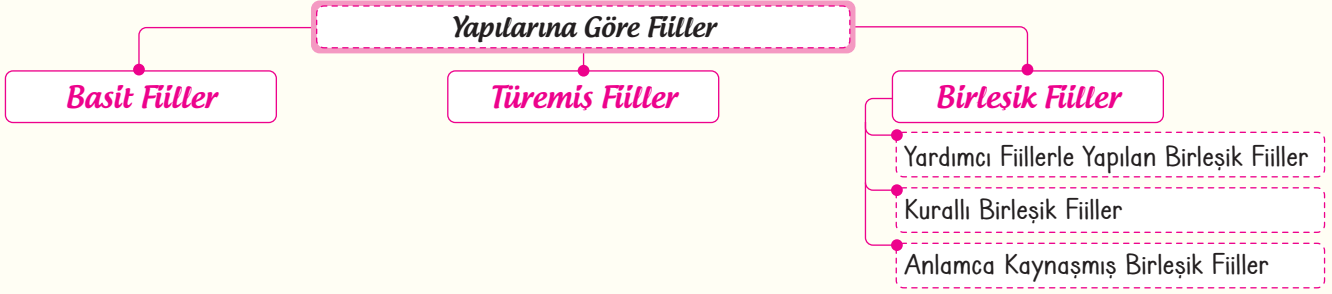
- Basit Fiiller
- Türemiş Fiiller
- Birleşik Fiiller

GİRİŞ YAYINLARI

YAPILARINA GÖRE FİLLER

Basit Fiiller

Q Yapım eki almamış ve diğer sözcüklerle birleşmemiş fiillerdir. Basit fiiller kip eklerini, şahıs eklerini ve ek fiil alabilir.

Cümleler	Kök ve Ekler	Açıklama
» Her gün bir saat yürüyüş <u>yapar.</u> basit fiil	<u>yap</u> - <u>ar</u> fiil kökü çekim eki	Fiil köküne geniş zaman eki getirilmiştir.
» Yüz metreyi dokuz saniyede <u>koşmuş.</u> basit fiil	<u>koş</u> - <u>muş</u> fiil kökü çekim eki	Fiil köküne duyulan geçmiş zaman eki getirilmiştir.
» Yıllardır üniversitede <u>okuyorum.</u> basit fiil	<u>oku</u> - <u>yor</u> - <u>(u)m</u> fiil k. çekim e. çekim e.	Fiil köküne şimdiki zaman ve şahıs eki getirilmiştir.

Türemiş Fiiller

Q Yapım eki getirilerek türetilmiş olan fiillerdir. Türemiş fiiller, isimden türeyenler ve fiilden türeyenler olmak üzere iki başlıkta incelenir.

İsimden Türeyen Fiiller: İsim soylu sözcüklere, isimden fiil yapım eklerinin getirilmesiyle oluşan fiillerdir.

- » su ➔ su-**la** (mak)
- » göz ➔ göz-**et** (mek)
- » az ➔ az-**al** (mak)
- » can ➔ can-**lan** (mak)
- » dert ➔ dert-**leş** (mek)
- » kara ➔ kara-**r** (mak)

Yukarıdaki örneklerde isim olan sözcükler başlangıçta mastar eklerini (-mak/-mek) alamazken yapım eki alıp fiil olduktan sonra mastar eklerini alır hâle gelmiştir.

Fiilden Türeyen Fiiller: Fiil soylu sözcüklere, fiilden fiil yapım eklerinin getirilmesiyle oluşan fiillerdir.

- » koş- ➔ koş-**tur** (mak)
- » oku- ➔ oku-**t** (mak)
- » gör- ➔ gör-**ün** (mek)
- » at- ➔ at-**ış** (mak)
- » yaz- ➔ yaz-**ıl** (mak)
- » sev- ➔ sev-**in** (mek)

Verilen örneklerde fiil olan sözcükler yapım eki almadan önce de yapım eki aldıktan sonra da mastar eklerini (-mak/-mek) alabilir.

Birleşik Fiiller

Q Birden çok sözcüğün bir araya gelerek oluşturduğu fiillerdir. Birleşik fiili oluşturan sözcüklerden en az biri fiil olmalıdır. Bu fiiller üç grupta değerlendirilir.

- » sabretmek, göz atmak, affetmek, vazgeçmek...

1.

Etkinlik

Yapılarına Göre Fiiller

Aşağıdaki kutucuklarda yer alan fiillerin basit mi, türemiş mi olduklarını noktalı yerlere örnekteki gibi yazınız.

Gözledim Türemiş Fiil 1	Bakıyor 2	alınacak 3	Hastalanmış 4	oturmuş 5
Kanamış 6	Koşturdum 7	Sevdi 8	Çekilir 9	atıldı 10
Yazdırmış 11	Gördüm 12	Atıştılar 13	Başladı 14	Yaşatmış 15
Kaçtı 16	Temizledik 17	Kalmış 18	Okudum 19	Kaçırdı 20

2.

Etkinlik

Yapılarına Göre Fiiller

Aşağıdaki cümlelerde geçen fiillerin basit mi türemiş mi olduklarını -varsa- yapım eklerinin altını çizerek yandaki noktalı yerlere örnekteki gibi yazınız.

	CÜMLELER	YAPISINA GÖRE FİLLER
1	Evlerin bacasını kolluyor yıldırımlar.	<i>Kol- la- yor: Türemiş Fiil Yapım eki</i>
2	Yolumun karanlığa saplanan noktasında sanki beni bekleyen bir hayal görüyorum.	
3	Boğaz gümüş bir mangal gibi kaynatır serinliği.	
4	Uçuyor şimşek gibi bizim emektar arabamız.	
5	Ruhumu eritip de kalıpta dondurmuşlar.	
6	Meçhule giden bir gemi kalkar bu limandan.	
7	Bin atlı o gün dev gibi bir orduyu yendik.	

BÖLÜM CÜMLEDE ANLAM

CÜMLEYİ KARŞILAYAN KAVRAMLAR

- Karşılaştırma
- Örneklendirme
- Benzetme
- Abartma

CÜMLE TAMAMLAMA

DUYGU BELİRTEN CÜMLELER

- Beğeni Cümleleri
- Pişmanlık Cümleleri
- Sitem Cümleleri
- Özlem Cümleleri
- Yakınma Cümleleri
- Ön Yargı Cümleleri
- Hayıflanma Cümleleri
- Şaşırma Cümleleri

ANLAM İLİŞKİLERİNE GÖRE CÜMLELER

- Sebep-Sonuç (Neden-Sonuç) Cümleleri
- Amaç-Sonuç Cümleleri
- Koşul (Şart) Cümleleri

ANLATIM ÖZELLİKLERİNE GÖRE CÜMLELER

- Öznel - Nesnel Anlatım
- Doğrudan Anlatım
- Dolaylı Anlatım

CÜMLE OLUŞTURMA

- İki Cümleden Tek Cümle Oluşturma

1.

Etkinlik

Neden - Sonuç, Amaç - Sonuç, Koşul - Sonuç Cümleleri

Aşağıdaki cümleleri neden-sonuç, amaç-sonuç veya koşul-sonuç durumuna göre örnekteki gibi yandaki kutucuğa yazınız.

	CÜMLELER	ANLAM İLİŞKİSİ
1	Seyit Onbaşı Çanakkale Cephesi'nde büyük bir başarı gösterdiği için Mustafa Kemal Atatürk tarafından ödüllendirilmiş.	<i>Sebep-Sonuç</i>
2	Osmanlı kolordusu, kuşatmayı kırmak için harekete geçti.	
3	Sağlam zeminlerde yapılaşmaya gidilmediğinden depremde büyük hasar oluştu.	
4	Ulusal duygu gelişmezse dilin ulusal ve zengin olması mümkün değildir.	
5	Doğduğum toprakları görmek için zorlu bir yolculuğu göze aldım.	
6	Gideceğin menzile erken varmak istiyorsan zamanında yola çıkmalısın.	
7	Mevsim şartlarına uygun giyinmediğim için hasta olmuşum.	
8	Bu salgını hep beraber yenmek istiyorsak uzmanların bu konudaki uyarılarına dikkat etmeliyiz.	
9	Binanın gösterişli ve sağlam olmasını istiyorsanız bunların da iyilerini, ustalarını bulmanız lazımdır.	
10	Dedelerimiz bizlere iyi bir gelecek sağlamak için büyük fedakârlıklarda bulunmuşlar.	
11	Gereksiz antibiyotik kullandığından dolayı vücudu büyük zarar görmüştü.	
12	Benim sözlerimi dinlemezsen hep böyle yaya kalırsın.	
13	İyi bir vatandaş olmak istiyorsan görevini en iyi şekilde yapmalısın.	

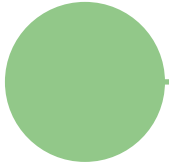

BÖLÜM

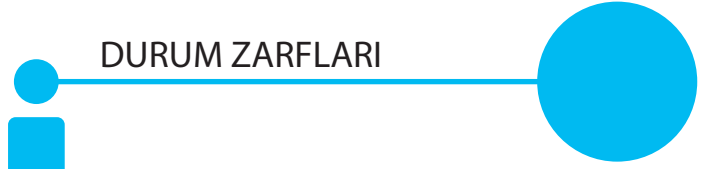
ZARFLAR
(BELİRTEÇLER)

ZAMAN ZARFLARI

YER-YÖN ZARFLARI

DURUM ZARFLARI

MİKTAR (AZLIK-ÇOKLUK)
ZARFLARI

SORU ZARFLARI

GİRİŞ YAKINLARI

ZARFLAR (BELİRTEÇLER)

Q Bir fiilin, sıfatın veya kendi türünden bir zarfın anlamını nitelik, zaman, yer, ölçü, soru kavramları bakımından etkileyen kelimelere **zarf (belirteç)** denir.

- » Müsabakanın son bölümüne zorla gönderildi. (Fiil, nitelik bakımından belirtilmiştir.)
- » Okullar haftaya tatil edilecekti. (Fiil, zaman kavramı bakımından belirtilmiştir.)
- » Akşamüzeri onlarla dışarı çıkmış. (Fiil, yer-yön kavramı bakımından belirtilmiştir.)
- » Çok büyük bir evde oturuyorlardı. (Sıfat, miktar bakımından belirtilmiştir.)
- » Bu mertebeye kadar nasıl çıkabildin? (Fiil, soru kavramı bakımından belirtilmiştir.)

Q Zarflar görev ve anlamları bakımından beş grupta incelenebilir.

Zarflar (Belirteçler)

5 Durum Zarfları

5 Zaman Zarfları

5 Miktar Zarfları

5 Yer-Yön Zarfları

5 Soru Zarfları

Durum Zarfları

Q Durum ve tavır ifade eden zarflardır. Eylemin nasıl yapıldığını ve ne durumda olduğunu gösterir.

Q Durum zarfları fiile sorulan "Nasıl?" veya "Neden?", "Niçin?", "Niye?" sorularına yanıt verir.

- » Elindeki gazeteyi buruşturup attı.

"Attı" eylemine "Nasıl?" sorusunu sorduğumuzda "buruşturup" cevabını aldığımız için bu sözcük durum zarfıdır.

- » Koşa koşa yanımıza geldi.

"Geldi" eylemine "Nasıl?" sorusunu sorduğumuzda "koşa koşa" cevabını aldığımız için bu söz grubu durum zarfıdır.

- » Arkadaşının yazdığı şiiri yavaşça okuyordu.

"Okuyordu" eylemine "Nasıl?" sorusunu sorduğumuzda "yavaşça" cevabını aldığımız için bu sözcük durum zarfıdır.

5 Durum zarflarının fiile sorulan "Nasıl?" sorusunun cevabı olduğunu unutmamalıyız. İsimlere sorulan "Nasıl?" sorusunun cevabı zarf değildir, sıfattır.

- » Bir köşede sessiz sessiz oturuyordu.
zarf

"Nasıl?" sorusunu "oturmak" fiiline sorduğumuz için "sessiz sessiz" ikilemesi zarftır.

- » Küçücük evde altı kişi kalıyordu.
sıfat

"Nasıl?" sorusunu "ev" ismine sorduğumuz için "küçücük" sözcüğünün zarf olduğunu söyleyemeyiz.

Zaman Zarfları

Q Fiilde bildirilen işin ne zaman yapıldığını ortaya koyan zarflardır. Bu zarflar fiillerin anlamını zaman bakımından tamamlar.

Q Fiile sorulan "Ne zaman?" sorusuna cevap veren sözcük veya sözcük grupları zaman zarfıdır.

- » Ödevlerinin hepsini akşam yaptı.

Bu cümlede "yaptı" eylemine "Ne zaman?" sorusunu sorduğumuzda "akşam" cevabını aldığımız için bu sözcük zaman zarfıdır.

- » Ailenin bütün fertleri bayramlarda bir araya gelir.

Bu cümlede "bir araya gelir" yüklemine "Ne zaman?" sorusunu sorduğumuzda "bayramlarda" cevabını aldığımız için bu sözcük zaman zarfıdır.

- » Yaşadıklarını anlatırken gözleri doldu.

Bu cümlede "gözleri doldu" kalıplaşmış fiiline "Ne zaman?" sorusunu sorduğumuzda "yaşadıklarını anlatırken" cevabını aldığımız için bu ifade zaman zarfıdır.

- » Henüz hazırlıklar bitmedi.

Bu cümlede "bitmedi" fiiline "Ne zaman?" sorusunu sorduğumuzda "henüz" cevabını aldığımız için bu ifade zaman zarfıdır.

- » Ayda birkaç gün annesine uğradı.

Bu cümlede "uğradı" fiiline "Ne zaman?" sorusunu sorduğumuzda "ayda birkaç gün" cevabını aldığımız için bu ifade zaman zarfıdır.

1.

Etkinlik

Zarflar (Belirteçler)

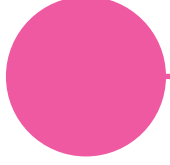
Aşağıdaki cümlelerde geçen altı çizili zarfların çeşitlerini yandaki boşluğa örnekteki gibi yazınız.

	CÜMLELER	ZARF ÇEŞİTLERİ
1	Bir zamanlar köyün birinde yaşlı ve bilge bir adam yaşarmış.	<i>Zaman Zarfı</i>
2	Günün birinde bilge adamın yanına bir çiftçi gitmiş ve <u>telaşlı bir şekilde</u> sormuş.	
3	Öküzünün ölmüş olmasından daha kötü ne olabilirmiş ki? Bilge adam bunu <u>nasıl</u> görememiş?	
4	<u>Ertesi gün</u> ise çiftliğin civarında başıboş dolaşan genç ve güçlü bir at görünmüş.	
5	<u>Birkaç gün sonra</u> çiftçinin oğlu attan düşerek bacağını kırmış.	
6	Çiftçi, oğlu bu hâldeyken kendisine hasatta yardımcı olamayacağı için <u>çok</u> üzül-müş.	
7	Ancak <u>ne kadar</u> bağırırsak bağıralım kimi zaman sesimizi duyuramayız.	
8	Biz aşağı inerken onlar <u>yukarı</u> çıkıyorlarmış.	
9	Fakat bilge adam, <u>sakince</u> çiftçiye bakmış.	
10	Hayata beraber başladığımız dostlarla da yollar ayrıldı <u>bir bir</u> .	
11	Bu eşyalar yukarı çıkarılırken yukarıdakiler de <u>aşağı</u> inecek.	
12	Edison başta olmak üzere herkes bu deneme yanılmalardan <u>çok</u> yorulmuştu.	
13	Aradığınız yaşlı adamla torunu <u>nehre doğru</u> gidiyorlardı.	
14	Bir söylentiye göre dört tavuk, bir kartal yuvasından <u>gizlice</u> bir yumurta almış.	
15	Çiftliğimde olsaydım <u>keyifle</u> kahvemi yudumluyordum.	

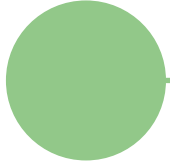

BÖLÜM

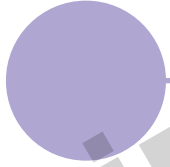
PARÇADA ANLAM - 1

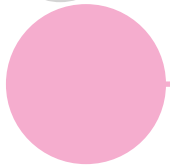
ANA DÜŞÜNCE (ANA FİKİR)

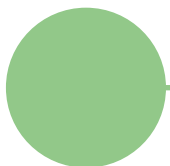
BAŞLIK

PARÇA OLUŞTURMA

ANLATIM BİÇİMLERİ

DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME
YOLLARI

KONU

ANA DUYGU

YARDIMCI DÜŞÜNCE

PARÇA TAMAMLAMA

DUYULARDAN
YARARLANMA

KONU

Q Konu; bir paragrafta ele alınan düşünce, olay ya da durumdur. Bir başka ifadeyle üzerine söz söylenen, hakkında konuşulan her türlü olay, durum ya da nesne paragrafın konusunu ortaya koyar.

» Sinemamız, öteki ülkelere göre çok geridir. Bu geriliğin birçok nedeni vardır. Bunların başında Türk sinemasının, sinema kültür ve anlayışından yoksun kişilerin elinde bulunması gelir. Kendi hayatımızı yansıtan özgün senaryo hemen hemen yok gibidir. Yapımcılar belirli kalıplar içinde, bazen senaryosuz da çalışırlar, belli oyuncularını tercih ederler. Müzik ve dans, gelişigüzel kullanılır.

Bu parçada "Türk sinemasının öteki ülkelere göre geri kalma sebepleri" anlatılmıştır. Parçada üzerine söz söylenen bu durum paragrafın konusudur.

Konuyu Bulduran Sorular

- 5 Bu parçada aşağıdakilerin hangisinden söz edilmektedir?
- 5 Bu parçada üzerine söylenen olay / durum nedir?
- 5 Bu parçanın konusu aşağıdakilerden hangisidir?
- 5 Bu parçada hangisi üzerinde durulmaktadır?

Ana düşünce (Ana fikir)

Q Paragrafta yazarın vermek istediği mesaj, paragrafın yazılma amacı, okura kazandırılmak istenen temel düşünce paragrafın ana düşüncesini ortaya koyar.

Q Her paragrafta mutlaka bir ana fikir vardır. Ana düşünce; giriş, gelişme ya da sonuç bölümünde açıkça verilebilir. Bazen de parçanın tamamına yayılmış halde verilir.

Q Parçanın ana düşüncesi bulunurken;

- 5 Parçanın hangi konuda yazıldığı bulunmalı,
- 5 Parçanın yazılış amacı sorgulanmalı,
- 5 Parçadaki bağlayıcı öğelere dikkat edilmeli,
- 5 Parçanın ana düşüncesinin genellikle parçanın giriş ya da sonuç kısmında verildiği unutulmamalıdır.

» İnsan çoğu zaman dili, kendi egemenliği altında düşüncelerini taşıyan bir araç olarak kabullenir. Dil ile arasındaki ilişkide etkin olan tarafın kendisi olduğunu varsayar. Oysa dil, insanın düşünme biçimini ve düşünce dünyasını biçimlendirir belirler. Artık gerçek olduğu gibi değil, dilin onu bize ulaştırdığı gibidir.

Bu metnin ana düşüncesi metnin geneline yayılmıştır. Yani "İnsan dili değil, dil insanı yönlendirir." ifadesi ana düşüncedir.

Ana Fikri Bulduran Sorular

- 5 Parçada asıl anlatılmak istenen nedir?
- 5 Parçada aşağıdakilerden hangisi vurgulanmıştır?
- 5 Parçadan çıkarılabilecek en kapsamlı yargı nedir?
- 5 Paragrafta savunulan düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

ANA DUYGU

Q Yazılış amacı okura bir duyguyu hissettirmek olan şiir metinlerinde şairin öne çıkarmak istediği duyguya **ana duygu** denir. Her şiirde yalnızca bir ana duygu vardır.

» Bilmezler yalnız yaşamayanlar
Nasıl korku verir sessizlik insana
İnsan nasıl konuşur kendisiyle
Nasıl koşar aynalara
Bir cana hasret
Bilmezler.

Bu şiirde şairin asıl hissettirmek istediği duygu "yalnızlık"tır.

» Nasıl yar diyeyim ben böyle yare
Mecnun edip çöle saldıktan sonra
Alemin başında bülbüller öter
Giden benim gülüm solduktan sonra

Bu şiirin ana duygusu "sitem"dir.

Ana duygu;

Özlem, sevgi,
yalnızlık, sitem,
üzüntü, sevinç,
karamsarlık vb.
sözcüklerle ifade edilir.

1.

Etkinlik

Ana Düşünce, Ana Duygu

Aşağıdaki metinlerin içeriğinden hareketle kutucuklarda yer alan ana düşünce ve ana duygulardan en uygun olanları ilgili metnin altındaki boşluğa yazınız.

Başarısız olunan işlerde pes etmesini de bilmek gerekir.	İnsanları dış görünüşüyle değerlendirmek yanlıştır.	İnsanları tanımak çok zordur.	Her başarısız deneme başarıya bir adım daha yaklaştırmaktadır.
Özlem	Ayrılık acısı	Yaşama sevinci	Doğa sevgisi

Thomas Edison başta olmak üzere herkes bu deneme yanılmалardan çok yorulmuştu. Bine yakın farklı madde denenmiş ama istenilen sonuç alınamamıştı...

Edison'un asistanı, herkesin çok yıprandığına ve bu işe daha fazla devam etmenin bir anlamı olmadığına inanıyordu. "Artık bu işten vazgeçsek!" dedi. "Bine yakın deneme yaptık ama sonuç başarısız oldu..."

Edison ise tüm yorgunluğuna rağmen tarihe geçecek bir yanıt verdi:

"Ne demek hiçbir netice alamadık! Öyle şey olur mu? Bin ayrı madde denedik ve bin tane yanlış maddenin hangileri olduğunu öğrendik!"

1

Bazı insanlar vardır görüntüde hiçbir şey algısı uyan-dırır ama yarım saatlik sohbet sonunda çok şey oldukları inancını yıkılmaz şekilde oluştururlar.

O sade, iddiasız görüntünün altında gizlenen ne kadar derin düşünceleri, görmüş geçirmişlikleri imbiklenmiş tecrübeleri, Yunmuş yıkanmış arınmış edinimleri fark edince kapkara kömürün içine saklanmış pırıltılı, ışıklı, eşsiz bir elmas bulmuş gibi oluruz.

Bu tür bir buluş, bulanı sevindirmesinin yanı sıra, dış görüntünün yanıltıcı olabileceğini de öğretmiştir bize hoş bir sürprizle. Her insan bir dünyadır, her dünyanın içerdiği atmosfer farklıdır, diye düşünmeye başlamışızdır.

2

Bu akşam ne garip sözcük
Sanki ilk duydum, yadırgıyorum:
Akşam. Bilmem bulur muyum
Yollara baksam?
Söner yangın birazdan
Yatışır özlem.
Bir gün karşılaşırız
Bir gün, bir yarım akşam.

3

Yaşamak güzeldir,
Yanında sevdiğin olunca;
İnsan sevinir,
Sabah güneş doğunca.
Yaşamı sev ki
Dünya yüzüne gülsün,
Sevincini göster ki
Kıskananlar üzölsün.

4

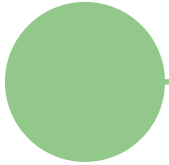
BÖLÜM

PARÇADA ANLAM - 2

ANLATICI

- Birinci Kişi Ağzıyla Anlatım
- Üçüncü Kişi Ağzıyla Anlatım

METNİN DİL VE ANLATIM ÖZELLİKLERİ

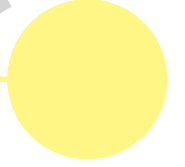
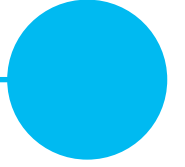

HİKÂYE UNSURLARI

- Olay
- Kişiler (Varlık Kadrosu)
- Yer (Mekân)
- Zaman

METİN KARŞILAŞTIRMA

GİRİŞ YAKINLARI

Hikâye unsurları

Q Yaşanmış ya da yaşanabilecek olayların bir kurguyla anlatıldığı metin türüne **hikâye** denir. Hikâyeler olay, kişi, zaman ve mekân unsurları çevresinde oluşur.

Olay

Q Hikâyede kahramanın başından geçen olay ya da durumdur.

5 Hikâyedeki olay; Elif'in parkta Zeynep'le karşılaşması, onunla okulla ilgili hayaller kurmasıdır.

Kişi (Varlık Kadrosu)

Q Hikâyedeki olayı yaşayan kişi ya da varlıktır. Varlık kadrosunda hayvanlar, bitkiler, nesnelere olabilir.

5 Bu hikâyedeki kişiler Elif ve Zeynep'tir.

» Elif, güneşli bir eylül günü evde oturmak istememiş, evlerinin iki sokak aşağısındaki parka oyun oynamaya gelmişti. Parkta komşularının, kendinden bir yaş büyük kızı Zeynep'le karşılaştı. Sohbet ederlerken Zeynep, haftaya okula başlayacağını söyledi. Çok sevinçliydi. Elif de çok istiyordu okula gitmeyi. Bu yüzden onun için de heyecan kapladı. Oyunu unutup okulda yapacaklarının, yaşayacaklarının hayalini kurdular.

Zaman

Q Olayların başlangıcı ile bitişi arasında geçen süredir. Zaman "yıl, ay, hafta, gün, an" olabilir.

5 Bu hikâyedeki zaman güneşli bir eylül günüdür.

Mekân

Q Olayın gerçekleştiği yerdir.

5 Bu hikâyedeki mekân Elif'in evinin iki sokak aşağısındaki parktır.

Q Hikâye unsurları, hikâye edici metinlerin hepsinde vardır. Bu unsurlar yalnızca hikâye türüne özgü değildir.

ANLATICI

Q Hikâye edici metinlerde, gerçekleşen olay veya durumları okura aktaran unsura **anlatıcı** denir. Hikâye edici metinlerde iki anlatıcıdan bahsedilir.

1

Birinci Kişi Ağzıyla Anlatım

Q Birinci kişili anlatımlarda yazarın seçtiği anlatıcı aynı zamanda metnin kahramanıdır.

Q Anlatıcı yaşadığı veya tanık olduğu bir olayı anlatır. Bu tür anlatımlarda iki şahsa ait ekler kullanılır:

5 Birinci tekil şahıs (Ben) ➡ (-m)

5 Birinci çoğul şahıs (Biz) ➡ (-k)

» "Geçen gün yol kenarındaki yeşilliklere basmaya kıyamayarak yola çıkmıştım. Konstantin Efendi'nin günlerinden bir gündü. Gökte hiç kuş gözüküyordu. Evden çıkarken isketemin kafesine bir incir yapıştırdım."

3

Üçüncü Kişi Ağzıyla Anlatım

Q Üçüncü kişili anlatımda yazarın seçtiği anlatıcı metnin dışındadır.

Q Anlatıcı gördüklerini veya duyduklarını anlatır. Bu tür anlatımlarda iki şahsın ekleri kullanılır:

5 Üçüncü tekil şahıs (O) ➡ eki yoktur.

5 Üçüncü çoğul şahıs (Onlar) ➡ (-lar/-ler)

» "Gülbahar, Ahmed'i Küp Gölünde yitirdi. O gün bugündür Küp Gölü'nün orasından geçenler, gölün kıyısına oturmuş, kara, ışık gibi akan uzun saçlarını sırtına sermiş, başı iki eli arasında gözlerini son mavi suya dökmüş Gülbahar'ı görürler."

1.

Etkinlik

Hikâye Unsurları

Aşağıda yer alan hikâyenin unsurlarını altlarındaki kutucuğa yazınız.

Dağda keçilerini otlatan bir çoban, öğle sığağında, bir ağacın altında uyuyakalmış. Uyandığında keçilerin otladığı yerde bulunmadığını görmüş. Aramış, aramış, keçilerini bir türlü bulamamış. Kendi kendine, “Şimdi keçilerin sahibine ne söyleyeceğim? Ağa beni döve döve öldürür, koca sürü nereye kaybolur?” demiş. Çoban, sağa sola koştururken, “Çobanlık görevimi yapamadım, keçileri kaçırdım.” diye yakınırılmış. Önüne gelene, “Keçileri kaçırdım, şimdi ben ne yapacağım?” diye sormaya ve anlamlı anlamsız konuşmaya başlamış. Köylüler de merak edip keçileri aramaya başlamışlar.

Bu arada suları içip serinleyen keçiler, mağaradan çıkmış, çobanın bıraktığı yerde otlamaya başlamışlar. Köylüler sürüyü yerinde bulunca şaşırılmış ve keçileri tek tek saymışlar. Ortada bir durum olmadığını gören köylüler, çobanın aklını oynattığına hükmetmişler.

OLAY

KİŞİLER

YER (MEKÂN)

ZAMAN

2.

Etkinlik

Hikâye Unsurları

Aşağıda yer alan hikâyenin unsurlarını yandaki noktalı yerlere yazınız.

Köroğlu, yaz mevsiminin ilk gününde atını çaldırılmış. Değerli ve akıllı bir hayvan olan atını aramak için diyar diyar dolaştıktan sonra, İstanbul’da satılık hayvanlar arasında kendi atını bulmuş. onu tanımayan satıcıya müşteri gibi görünmüş. Önce şöyle bir binip deneyeceğini, sonra satın alacağını söyleyerek ata atlamış, hayvan da sahibini tanıdığından, atı mahmuzlamasıyla şimşek gibi fırlayıp kaybolmuş. Kıyıya varınca da sala fazla para verip Üsküdar’a çekti. Öfkesinden küplere binip izlemeye yeltenen at cambazına, kalabalıktan biri seslenmiş: Beyhude çabalama atı alan Üsküdar’ı geçti. O adam Köroğlunun kendisi idi.

Olay:

Kişiler:

Mekân (Yer):

Zaman:

BÖLÜM YAZIM KURALLARI

BÜYÜK HARFLERİN KULLANIMI

DE, Kİ VE Mİ'NİN YAZIMI

- Ek Olan "-de" ve Bağlaç Olan "de"nin Yazımı
- Ek Olan "-ki" ve Bağlaç Olan "ki"nin Yazımı
- "Mi"nin Yazımı

SAYILARIN YAZIMI

KISALTMALARIN YAZIMI

BİRLEŞİK SÖZCÜKLERİN YAZIMI

- Bitişik Yazılan Birleşik Sözcükler
- Ayrı Yazılan Birleşik Sözcükler

YAZIMI KARIŞTIRILAN SÖZCÜKLER/SÖZ GRUPLARI

BÜYÜK HARFLERİN KULLANIMI

5 Cümleler büyük harfle başlar.

- » Okulumuza yeni bir spor salonu yapıldı. » Futbol oynamayı çok seviyordu.

UYARI: Cümle içinde tırnak veya ayraç içine alınan cümleler büyük harfle başlar ve sonuna uygun noktalama işareti konur.

- » Dostoyevski "Anlamdan çok, hayatı sevmeliyiz." diyor.
» Hilmi Bey entelektüel (Entelektüel sözcüğünü de davranışından dolayı kullanıyorum.) bir yapıya sahiptir.

UYARI: İki noktadan sonra cümle ve özel ad niteliğinde olmayan örnekler sıralandığında bunlar büyük harfle başlamaz.

- » Şiirlerde en çok kullanılan temalar şunlardır: aşk, yalnızlık, sevgi, mutluluk, ölüm, gurbet, arkadaşlık, hüzn...

5 Özel adlar büyük harfle başlar.

- Q** Kişi ad ve soyadları, takma adlar büyük harfle başlar.
» Mustafa Kemal Atatürk, Orhan Veli, Vilhelm Thomsen, Kirpi (Refik Halit Karay), Muhibbi (Kanuni Sultan Süleyman)...
- Q** Kişi adlarından önce veya sonra gelen saygı sözleri, unvanlar, lakaplar, meslekler, rütbe adları büyük harfle başlar.
» Fatih Bey, Yüzbaşı Sencer Bey, Doktor Sedat, Muhtar Sait, Topal Ali...
- Q** Akrabalık bildiren adlar, lakap veya unvan değeri kazandığında büyük harfle başlar. Akrabalık anlamını koruduğunda küçük harfle yazılır.
» Nesrin Bacı bizim de falımıza bakiver. (lakap) » Süleyman amcam bize de uğrayacakmış. (akrabalık)
» Emine Ana bu ülkenin önemli bir değeridir. (lakap) » Hasret halam evi satın almış mı? (akrabalık)
- Q** Cümle içinde özel adın yerine kullanılan makam veya unvan sözleri büyük harfle başlar.
» Şehrimize gelen turistleri Vali makamına davet etti.
Q Saygı sözlerinden sonra gelen makam, mevki, unvan bildiren kelimeler büyük harfle başlar.
» Sayın Bakan, Sayın Vali, Sayın Rektör...
- Q** Millet, dil, devlet adları ve hayvanlara verilen adlar büyük harfle başlar.
» Türk, Rus, Arap; Türkçe, Farsça, Rusça; Türkiye Cumhuriyeti, Azerbaycan Cumhuriyeti; Fino, Maviş, Pamuk...
- Q** Kıta, bölge, ülke, il, ilçe, semt, köy, mahalle, cadde, bulvar, sokak gibi yer adları büyük harfle başlar.
» Afrika, Avrupa; Marmara Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi; Almanya, İngiltere; İzmir, Çanakkale, Sivas; Akçaköy, Beşiktaş; Kazlıçeşme, Kandilli; Akbulut, Kumyazı; Çamur Mahallesi; Baharat Caddesi; Asmalı Bulvarı; Bahtiyar Sokak...

UYARI: Özel ada dahil olmayıp tamlama kuran il, ilçe, bucak, köy, belde gibi sözler küçük harfle başlar.

- » Malatya ili, Alacakaya ilçesi, Akdoğanlar köyü, Uzungöl beldesi...

- Q** Yer adlarında ilk isimden sonra gelen deniz, nehir, göl, dağ, boğaz vb. tür bildiren isimler büyük harfle başlar.
» Marmara Denizi, Süphan Dağı, Dicle Nehri, Tuz Gölü, Belen Geçidi, İstanbul Boğazı...
- Q** Düşünce, hayat tarzı, politika vb. anlamlar bildirdiğinde "doğu" ve "batı" sözlerinin ilk harfleri büyük yazılır. Bu sözler yön bildirdiğinde küçük yazılır.
» Türkiye'nin batısındaki bu yaşam tarzı, kültürümüze Batı'dan geçmiş bir yozlaşmanın sonucudur.

1.

Etkinlik

Büyük Harflerin Kullanımı

Aşağıdaki kutucuklarda verilen büyük harflerin yazımıyla ilgili kuralları örnek cümlelerle eşleştirerek karşılıklarına örnekteki gibi yazınız.

a. Kişi adlarından önce ve sonra gelen unvanlar, saygı sözleri, rütbe adları ve lakaplar büyük harfle başlar. b. Cümle içinde özel adın yerine kullanılan makam veya unvan sözleri büyük harfle başlar. c. Saygı bildiren sözlerden sonra gelen ve makam, mevki, unvan bildiren kelimeler büyük harfle başlar. d. Hayvanlara verilen özel adlar büyük harfle başlar. e. Millet, boy, oymak adları büyük harfle başlar. f. Dil ve lehçe adları büyük harfle başlar.	g. Gezegen ve yıldız adları büyük harfle başlar. h. Din ve mezhep adları ile bunların mensuplarını bildiren sözler büyük harfle başlar. i. Yer adları (kita, bölge, il, ilçe, köy, semt vb.) büyük harfle başlar. j. Kurum, kuruluş ve kurul adlarının her kelimesi büyük harfle başlar. k. Kitap, dergi, gazete ve sanat eserlerinin her kelimesi büyük harfle başlar.

ÖRNEK CÜMLELER

ÖRNEK CÜMLELER		
1	Okulumuzu ziyaret edecekler arasında Sayın Bakan da bulunacaktır.	c
2	Aşı zamanı geldiği için kedim Tekir'i veterinerine götürdüm.	
3	Dışişlerimiz Alman ve İngiliz turistlere vize serbestiyeti tanıdı.	
4	Mustafa Kemal Paşa, Seyit Onbaşı'yı huzuruna çağırır.	
5	Reşat Nuri Güntekin'in Çalıkuşu adlı romanının başkahramanı olan Feride bir öğretmendir.	
6	Dünya ve Mars birer gezegen iken Güneş ve Kutup Yıldızı da birer yıldızdır.	
7	Karadeniz turumuzda Trabzon'un Maçka ilçesinde bulunan Sümele Manastırı'nı ziyaret ettik.	
8	23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisi açılmıştır.	
9	Bugün dünyada en çok konuşulan dillerin başında İngilizce gelmektedir.	
10	Bugün Hristiyanlar, Katolik ve Protestanlar olarak ayrılmıştır.	
11	Ankara'dan gelen heyet Kaymakam'ı makamında ziyaret etti.	

10. BÖLÜM

ANLAMA DAYALI
ANLATIM
BOZUKLUKLARI

YANLIŞ ANLAMDA
SÖZCÜK KULLANIMI

DEYİMLERİN YANLIŞ
ANLAMDA KULLANIMI

SIRALAMA VE MANTIK
HATALARI

GEREKSİZ SÖZCÜK
KULLANIMI

SÖZCÜĞÜN YANLIŞ
YERDE KULLANIMI

ANLAM BELİRSİZLİĞİ

ANLAMCA ÇELİŞEN
SÖZCÜKLERİN BİR
ARADA KULLANILMASI

ANLAMA DAYALI ANLATIM BOZUKLUKLARI

Gereksiz Sözcük Kullanımı

- Q Aynı anlama gelen, aynı görevi karşılayan ek, sözcük veya sözcük gruplarının cümlede birlikte kullanılmasından kaynaklanan anlatım bozukluğudur.
- Q Bu tür cümlelerde aynı anlama gelen sözlerden biri çıkarıldığında cümlenin anlamında daralma ya da bozulma olmaz.

Cümle	Anlatım Bozukluğunun Nedeni	Doğru Kullanımı
» Bu yol yaya yürümekle bitmez.	“Yaya” yürüyerek giden kimse anlamında olduğundan “yürümek” ifadesiyle birlikte kullanılmaz.	5 Bu yol yürümekle bitmez.
» Dün ikisi karşılıklı tartıştı.	“Tartışmak” eylemi karşılıklı olarak yapıldığı için “karşılıklı” ifadesiyle birlikte kullanılmaz.	5 Dün ikisi tartıştı
» Geçmişteki anılarımla yola çıkarak bu öyküleri yazdım.	“Anı” geçmişte yaşanmış olduğundan “geçmişteki” ifadesiyle birlikte kullanılmaz.	5 Anılarımdan yola çıkarak bu öyküleri yazdım.

Yanlış Anlamda Sözcük Kullanımı

- Q Yazılış ve okunuşu benzer sözcüklerle yakın anlamlı sözcüklerin anlamının karıştırılması anlatım bozukluğuna neden olur.
- Q Bu tür anlatım bozukluklarını sözcüklerin anlamını iyi bilerek önleyebilir ve yanlış anlamda kullanılmış sözcük yerine doğrusunu yazarak düzeltebiliriz.

Cümle	Anlatım Bozukluğunun Nedeni	Doğru Kullanımı
» Çantanın ücretini soracaktık.	Ücret: Bir hizmet karşılığında alınan para. Fiyat: Bir nesnenin parasal karşılığı. Buna göre çantanın fiyatı olur.	5 Çantanın fiyatını soracaktık.
» Sınavı kaybetme şansım yüksek diye iş arıyorum.	“Şans” ve “ihtimal” kelimeleri bir olayın olabilirliği anlamına gelirken şans daha çok olumlu anlam bildirir. Bu nedenle bu cümlede kullanımı uygun değildir.	5 Sınavı kaybetme ihtimalim yüksek diye iş arıyorum.

Sözcüğün Yanlış Yerde Kullanımı

- Q Nitelikli bir anlatımda, cümlenin anlatmak istediği düşünce açık bir şekilde ifade edilmeli, sözcükler yerli yerinde kullanılmalıdır. Söz diziminde uyulması gereken en önemli kural, sözcüklerin yapısal ve anlamsal yönden bir çırpıda anlaşılabilir şekilde sıralanmasıdır. Yerinde kullanılmayan bir söz, cümlenin anlamını değiştirebilir.

Cümle	Anlatılmak İstenen	Nasıl Düzeltilir?
» Haberlerde tekrar tekrar yıkılan köprüleri izledim.	Köprüler tekrar tekrar yıkılmıştır. (Yanlış) Yıkılan köprü görüntüleri tekrar tekrar izlenmiştir. (Doğru)	5 Bu anlam karışıklığının giderilmesi için “tekrar tekrar” ikilemesi “izledim” kelimesinin önüne getirilmelidir.
» Bütün gün bomboş evde oturdum.	Evde hiç eşya yoktur, ev boştur. (Yanlış) Kişi evde hiçbir şey yapmadan oturmuştur. (Doğru)	5 Anlam karışıklığının giderilmesi için “bomboş” sözcüğü “evde” sözcüğünden sonra gelmelidir.

1.

Etkinlik

Gereksiz Sözcük Kullanımı

Aşağıdaki cümlelerde gereksiz sözcük kullanımından kaynaklanan anlatım bozukluğu vardır. Buna göre cümlede gereksiz kullanılmış olan sözcüğü bularak yandaki noktalı yerlere örnekteki gibi yazınız.

	Anlatım Bozukluğu Olan Cümleler	Gereksiz Kullanılan Sözcükler
1	Sakin olunuz, yüksek sesle bağırmanız hiçbir şeyi değiştirmez.	yüksek sesle
2	Adamın kulağına eğilmiş, kısık sesle bir şeyler fısıldıyordu.	
3	Sizinle ilk tanıştığımız günü hatırlıyor musunuz?	
4	Kardeşimle birlikte yarın hasta ziyaretine gideceğiz.	
5	Uzmanlara göre bu gece hava sıcaklığı sıfırın altında eksi onlara kadar düşecek.	
6	İngiltere'deki mektup arkadaşıyla bir yıl boyunca karşılıklı mektuplaştılar.	
7	Çocuk, öğretmenin sorusuna cevap vermek için oturduğu yerden ayağa kalktı.	
8	Öğretmenimiz, senden büyük ağabeyin var mı, deyince şaşırdım.	

2.

Etkinlik

Yanlış Anlamda Sözcük Kullanımı

Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcükler cümlenin anlamıyla uyum sağlamadığı için anlatım bozukluğu yapılmıştır. Bu anlatım bozukluğunu düzeltmek için sözcüğün yerine kullanılabilecek uygun bir sözcüğü yandaki noktalı yerlere örnekteki gibi yazınız.

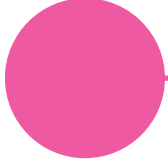
1	Yolların buzlu olması maalesef kaza yapmamı <u>sağladı</u> .	neden oldu
2	Baharın gelmesiyle beraber babamın getirdiği fidanları bahçemize <u>ektik</u> .	
3	Bu vitrinde sergilenen kıyafetlerin <u>ücreti</u> ne kadardır?	
4	Gezide çekilen <u>resimlerin</u> hiçbiri iyi çıkmamıştı.	
5	Fatih Sultan Mehmet 29 Mayıs 1453 yılında <u>İstanbul'u</u> fethetmiştir.	
6	Uzun zamandır tıraş olmayan çocuğun saçları bir hayli <u>büyümüştü</u> .	
7	Elindeki kravatı ben <u>giyebilir</u> miyim?	
8	Sınıf başkanlığı seçimlerinde her iki aday da arkadaşım olunca oylamada <u>çekingin</u> davrandım.	

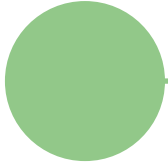
11.

BÖLÜM

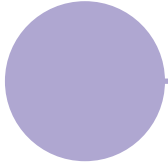
NOKTALAMA İŞARETLERİ

VİRGÜL (,)

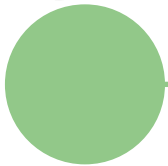
NOKTALI VİRGÜL (;)

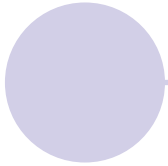
ÜNLEM İŞARETİ (!)

KISA ÇİZGİ (-)

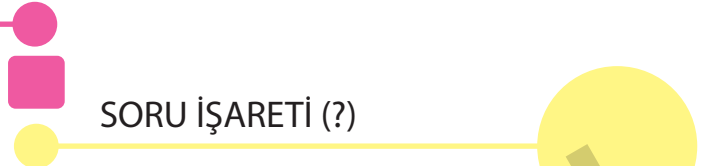
TIRNAK İŞARETİ (" ")

EĞİK ÇİZGİ (/)

NOKTA (.)

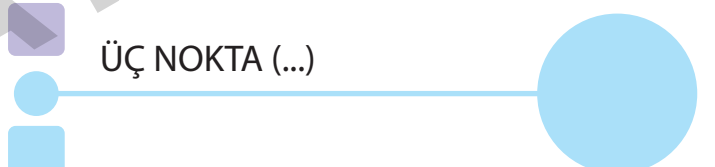
SORU İŞARETİ (?)

İKİ NOKTA (:)

ÜÇ NOKTA (...)

KONUŞMA ÇİZGİ (—)

KESME İŞARETİ (')

YAY AYRAÇ ()

KÖŞELİ AYRAÇ []

NOKTALAMA İŞARETLERİ

Nokta (.)

- Q Tamamlanmış cümlelerin sonunda kullanılır.
- » Cep telefonuyla uzun süre konuşmak, bazı sağlık sorunlarına neden olabilir.
- » Kariyerine üniversitede devam etmek istiyordu.
- Q Bazı kısaltmaların sonunda kullanılır.
- » Doç. Dr. (Doçent Doktor), Mah. (Mahalle)
- Q Sayılardan sonra sıra bildirmek için kullanılır.
- » 5. (beşinci), IV. Murat (Dördüncü Murat)
- Q Tarihlerin yazımında gün ve ayı gösteren sayılardan sonra kullanılır.
- » 14.04.1998 » 27.09.1957 » 13.03.2010
- Q Saat ve dakika gösteren sayıların arasına konur.
- » 22.57 (Doğru) » 22:57 (Yanlış)
- » 14.30 (Doğru) » 14:30 (Yanlış)

- 5 Arka arkaya sıralandıkları için virgülle ya da kısa çizgiyle ayrılan sayılarda yalnızca sonuncu sayıdan sonra nokta konur.
- » 1, 2, 3 ve 4. sorular verilen grafik yorumlanarak cevaplanacaktır.

Virgül (,)

- Q Birbiri ardınca sıralanan sözcük veya sözcük gruplarının arasında kullanılır.
- » Evini, arabasını, yatağını satmıştı.
- » En iyi dostum, en sevdiğim, tek güvendiğim kişiydi.
- Q Birbiri ardınca sıralanmış cümlelerin arasında kullanılır.
- » Elimi tuttu, yüreğine götürdü, yüzüme baktı.
1. cümle 2. cümle 3. cümle
- Q Cümledeki ara söz veya ara cümlelerin başında ve sonunda kullanılır.
- » Ali, çocukluk arkadaşım, arabasıyla kaza yaptı.
- Ara söz
- Q Hitap kelimelerinden sonra konur.
- » Sayın Veli, » Canım Babacığım,
- Q Tırnak içinde verilmeyen aktarma cümlelerinden sonra kullanılır.
- » Hayatta en hakiki mürşit ilimdir, diyor Atatürk.
- » Deden gelmek istememiş zaten, diye söyleniyor.
- Q Özneyi belirtmek için konur.
- » Küçük çocuk, bu evde nasıl yaşayacağını düşündü.
- Q Bir kelimenin kendisinden sonra gelen kelime veya kelime gruplarıyla yapı ve anlam bakımından bağlantısı olmadığını göstermek ve anlam karışıklığını önlemek için kullanılır.
- » Doktor, kızın iyileştiğini söyledi.
- » Topal, çocuğu balkonun parmaklıklarında yakalamıştı.
- Q Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret, kabul ve teşvik bildiren "hayır, yok, evet, peki, pekâlâ, tamam, olur, hayhay, başüstüne, öyle, haydi, elbette" gibi kelimelerden sonra kullanılır.
- » Hayhay, onlar da ziyaret etsinler dedelerini.
- » Pekâlâ, ben de sizinle geleceğim o vakit.
- Q Metin içinde art arda gelen zarf-fiil eki almış kelimelerden sonra konur.
- » Bizimle gülümseyerek, gözlerimizin içine bakarak sohbet etti.

- 5 Metin içinde "-ınca/-ince" anlamıyla zarf-fiil görevinde kullanılan "mı/mi" ekinden sonra virgül konmaz.

- » O gülmedi mi kendimi kötü hissediyorum. (gülmeyince)

- 5 Cümlede pekiştirme ve bağlama görevinde kullanılan "da/de" bağlacından sonra virgül konmaz.

- » Bunu alsan da almasan da bir şey fark etmez.

- 5 Tekrarlı bağlaçlardan (hem ... hem, ya ... ya vb.) önce ve sonra virgül konmaz.

- » Ya bu deveyi güdersin, ya bu diyardan gidersin. (Yanlış)
- Ya bu deveyi güdersin ya bu diyardan gidersin. (Doğru)

- 5 Şart ekinden sonra virgül kullanılmaz.

- » Bugün de aramazsa, onunla bir daha görüşmem! (Yanlış)
- Bugün de aramazsa onunla bir daha görüşmem! (Doğru)

1.

Etkinlik

Nokta (.)

Aşağıdaki cümlelerde noktanın kullanıldığı yerlerle ilgili yapılan açıklamaya uyan örnek cümleleri ilgili kutucuktan bularak örnekteki gibi açıklamaların karşısına yazınız.

Dostlarla da yollarımız bir bir ayrıldı.

Doç. Dr. Fatih Töre bugün derse gelmeyecek.

Yarın yarışmanın 3. etabı da yapılacak.

Mehmet Kaplan, Şiir Tahlilleri, Dergâh Yayınları.

29.10.2023'te Cumhuriyet'in yüzüncü yıl kutlamaları yapılacaktır.

Maçlar bugün 21.45'te oynanacak.

	Nokta İşaretinin Kullanıldığı Yerler	Örnek Cümleler
1	Kitap, dergi vb.nin künyelerinin sonuna konur.	<i>Mehmet Kaplan, Şiir Tahlilleri, Dergâh Yayınları.</i>
2	Saat ve dakika gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur.	
3	Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmak için konur.	
4	Sayılarından sonra sıra bildirmek için konur.	
5	Cümlelerin sonuna konur.	
6	Bazı kısaltmaların sonuna konur.	

2.

Etkinlik

Virgül (,)

Aşağıdaki cümlelerde virgülle ilgili verilen örneklerle kuralları eşleştirerek örnekteki gibi yazınız.

1 Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır.

B

A Birbiri ardınca sıralanan eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur.

2 Sizinle fuar alanında buluşacağız, dedi.

B Sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için konur.

3 Sevgili Kardeşim,
Mektubunuzu yeni aldım.

C Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak ret ve kabul bildiren sözcüklerden sonra konur.

4 Pazardan domates, salatalık, limon ve biraz da yeşillik aldım.

D Cümle içinde ara sözleri ayırmak için ara sözlerin başına ve sonuna konur.

5 Bu yaz doğduğum yere, Mersin'e, gideceğim.

E Tırnak içinde olmayan alıntı cümlelerinden sonra konur.

6 Evet, bu konuda ben de sizin gibi düşünüyorum.

F Hitap için kullanılan kelimelerden sonra konur.

12.

BÖLÜM METİN TÜRLERİ

BİLGİLENDİRİCİ METİNLER

- Söyleşi (Sohbet)
- Biyografi
- Otobiyografi
- Günlük
- Anı (Hatıra)
- Haber Metni

HİKÂYE EDİCİ METİNLER

- Hikâye (Öykü)
- Masal

GİRİŞ YAYINLARI

METİN TÜRLERİ

Q Konu bütünlüğü içerisinde oluşturulan yazılara metin denir. Metinler yazılış amaçları ve biçimleri bakımından üç başlıkta ele alınır: bilgilendirici metinler, hikâye edici metinler, şiir.

Bilgilendirici Metinler

Söylesi (Sohbet)

Q Yazarın herhangi bir konu hakkındaki görüşlerini biriyle konuşur gibi anlattığı metin türüne **söylesi (sohbet)** denir.

5 Genellikle gazete ve der-
gilerde yayımlandığından
günlük olay veya konular
üzerine yazılır.

5 Yazar kendi düşüncelerini
kanıtlama amacı güt-
meksizin okura sunar.

5 Samimi bir anlatımı var-
dır. Yazar, okurla konuş-
yor gibi cümleler kurar.

5 Sorular sorulur. Soru-
lan sorular cevaplanır.
Fıkralar ve anılardan
yararlanılır.

» (...) "Nurullah Ataç'ın yarattığı sözcüklerle şiir yazılabilir mi?" diyorsunuz. Yazılmaz tabii. Ama o sözcüklerden tutanları ile ileride pekâlâ yazılabilir. Zaten bugün Nurullah Ataç'ın böyle bir şey söylediği yoktur. Konuşma dilinden ayrı bir şiir dili benim anlayışına göre olamaz. Bakın Melih Cevdet'in, Oktay Rifat'ın ve onlar gibilerin şiirlerine, hepsi sizin benim konuşurken kullandığımız sözcüklerle yazılmıştır. (...)

(Cahit Sıtkı Tarancı)

Biyografi

Q Başarılı ve tanınmış kişilerin yaşam evrelerini anlatan metinlere denir.

5 Genellikle görülen
geçmiş zaman ekiyle
çekimlenmiş fiillerle
oluşturulur.

5 Kişinin doğumundan baş-
lanarak yaşamı, eserleri,
başarıları anlatılır. Üçüncü
kişili anlatım kullanılır.

» Haldun Dormen 5 Nisan 1928'de Mersin'de dün-
yaya geldi. Bir yaşını doldurmadan ailesiyle İstan-
bul'a taşındı. Tiyatro sahnesine ilk adımını ortaokulda
attı. ABD'de Yale Üniversitesinde tiyatro eğitimi aldı.
1957'de Türkiye'de "Dormen Tiyatro"sunu kurdu. 1961'de
Türkiye'deki Batılı anlamda ilk müzikal olan "Sokak Kızı
İrma"yı sahneledi. 1998'de "Devlet Sanatçısı" ilan edildi
ve yaşamı boyunca iki yüz ellinin üzerinde ödül aldı.

Bu biyografide ünlü tiyatro sanatçısı Haldun Dormen'in
hayatı başkası tarafından anlatılmıştır.

Otobiyografi

Q Tanınmış kişilerin kendi hayat hikâyelerini anlattıkları metinlerdir.

5 Görülen ya da duyu-
lan geçmiş zaman
ekiyle çekimlenmiş
fiillerle oluşturulur.

5 Kişi, hayatının önemli gör-
düğü ayrıntılarını okurla
paylaşır. Birinci kişili anla-
tım kullanılır.

» 1966 yılında Mardin'de dünyaya gelmişim. Bu şehre ait
hafızamda anılar yer edemedi de Bolu'ya taşınmışım.
İlk ve ortaokulu Bolu'da, üniversiteyi Ankara Üniver-
sitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde okudum. Daha sonra
İstanbul Üniversitesinde Fransız Dili ve Edebiyatı Bölü-
münü bitirdim. Mezun olur olmaz bir gazetede köşe
yazarlığına başladım. İki yıl sonra yurt dışındaki bir
teklifi kabul ederek ülkemden yirmi yedi yıl uzak kaldım.

Bu metinde yayımlanmış yazıları olan, yani tanınmış biri
kendi hayatını anlatmıştır.

Günlük

Q Kişinin gün içinde yaşadığı ve kayda değer bulduğu olayları gün sonunda, tarih belirtmek yazdığı metin türüdür. Günlükler öznel, samimi anlatımlı ve kısa yazılardır.

»

29 Temmuz 2017

Bu sabah tabak çatal seslerini duyup güzel bir kahvaltıya uyandığımı sanırken ayrıca güzel bir sürprize de uyanmışım. Adana'daki dayım, ailesiyle birlikte bize gelmiş. Bir hafta boyunca burada kalacaklarmış. Çok sevindim çünkü kuzenim Serra ile geçen yaz tatilini de birlikte geçirmiş ve çok eğlenmiştik. Bu yaz da hem gezeceğiz hem eğleneceğiz. Bugün Kız Kalesi'ne gittik mesela. Yarın ne yaparız bilemiyorum ama eminim ki çok güzel bir gün geçireceğiz.

1.

Etkinlik

Söyleşi (Sohbet) - Biyografi

Aşağıdaki kutucuklarda metin türleriyle ilgili yer alan özelliklerin söyleşi veya biyografi türlerinden hangisine ait olduklarını ilgili başlıkların altına yazınız.

Genellikle gazete ve dergilerde yayımlanır.

Tanınan insanların hayat hikâyesini anlatır.

Günlük olay veya konular üzerine yazılır.

Genellikle görülen geçmiş zaman ekiyle çekimlenmiş fiillerle oluşturulur.

Yazar düşüncelerini kanıtlama amacı gütmeyiz.

Üçüncü kişili anlatımı vardır.

SOHBET (SÖYLEŞİ)

BİYOGRAFİ

2.

Etkinlik

Söyleşi (Sohbet) - Biyografi

Aşağıdaki metinlerin söyleşi veya biyografi türlerinden hangisine ait olduğunu bularak altlarındaki boşluklara yazınız.

Asıl adı Mustafa olan Atatürk, 1881 yılında Selanik'te doğmuştur. Ailesinin kendisine verdiği isim Mustafa'dır. İkinci ismi olan "Kemal" ise kendisine matematik öğretmeni tarafından verilmiştir. Daha sonra soyadı kanunu ile birlikte kendisine "Atatürk" soyadı verilmiş, böylece Mustafa Kemal Atatürk olarak anılır olmuştur.

Babası Ali Rıza Bey, annesi ise Zübeyde Hanım'dır. Atatürk, askeri okulda eğitilmiş ve asker olmuştur. 1. Dünya Savaşı'nda birçok önemli cephede savaşmış, Kurtuluş Savaşlarında ise Türk ordusuna bizzat liderlik yapmıştır. Yaşamı boyunca bu ülkenin kalkınması yolunda hizmet etmiş, birçok yenilik getirmiştir.

Asık suratlı insanlardan hoşlanırmısınız desem tabii bana gülersiniz. Zaten ben de biraz gülmeniz için söze böyle başladım. Güler yüze ve gülmeye dair olan bu konuşmayı asık suratla dinlemenizi istemem tabii. Konuşurken söze başladığınız sırada karşınızdakinin kaşlarını çattığını, asık bir suratla sizi dinlediğini görürseniz konuşmak hevesiniz kırılır. Lafı kısa kesip bu tatsız sohbeti bir an önce bitirmeye bakarsınız. Bir de karşınızdakinin sizi güler yüzle dinlediğini, hata araya biraz da tatlı söz karıştırarak sohbele renk verdiğini göreceksanız konuşukça konuşacağınız gelir.

1

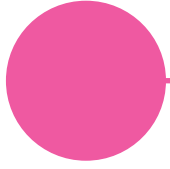
2

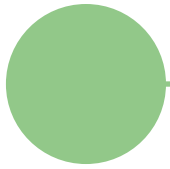
13.

BÖLÜM

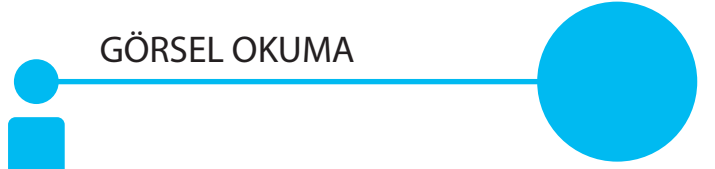
GÖRSEL OKUMA

KARİKATÜR

BROŞÜR

GÖRSEL OKUMA

AFİŞ

TABLO VE GRAFİK
YORUMLAMA

- Tablo Yorumlama
- Grafik Yorumlama

GİRİŞ YAKINLARI

GÖRSEL OKUMA

Q Yazılı metnin dışında kalan resim, fotoğraf, afiş, karikatür, grafik gibi öğelere görsel; bu öğeleri anlamlandırma işine **görsel okuma** denir.

» Yandaki fotoğrafa bakarak şu yorumlarda bulunabiliriz:

- 5 Bulutların arasında güneşin batımıyla görülen bir kızılık vardır.
- 5 Tepesinde saat olan bir kule ve etrafında tek tük ağaçlar vardır.
- 5 Kulenin çevresinde oturmuş insanlar vardır.

Yandaki fotoğrafa bakarak şu yorumlarda bulunamayız:

- 5 Ağaçlar, kulenin inşasından önce dikilmiştir.
- 5 Kulenin bulunduğu yerde hava her zaman bulutludur.

Q Hayatın her alanında bulunan görseller; anlatımı somutlaştırmaya, günlük hayatı düzenlemeye yarar. Örneğin bir eşyayı, yeri, işleyişi, kavramı ya da durumu resmetme yoluyla temsil eden semboller olan piktogramlar; tüm dünyada aynı anlama gelir ve sözlü dille daha uzun anlatılacak kavramları tek bir görselle ifade eder.

Q Semboller de görsel okuma içinde değerlendirilir. Medya ortamındaki içeriklerle ilgili birtakım semboller geliştirilmiştir. Bu sembollerin (akıllı işaretlerin) bazıları ve karşılıkları anlamlar şunlardır:

Q Karikatürler, afişler, broşürler, kavram haritaları, tablo ve grafikler de görsel okuma başlığı altında değerlendirilir.

Karikatür

Q İnsan ve toplumla ilgili her tür olayı konu alarak abartılı bir biçimde veren, düşündürücü ve güldürücü resimlere **karikatür** denir.

Afiş

Q Bir şeyi duyurmak veya tanıtmak için hazırlanan, kalabalığın görebileceği yere asılmış resimli duvar ilanlarına **afiş** denir.

Broşür

Q Bir şeyi tanıtmak için hazırlanan kitapçıklara **broşür** denir.
Q Kişiler, kurumlar, kuruluşlar veya ürünler hakkında genel bilgiler içerir.

1.

Etkinlik

Görsel Okuma

Aşağıdaki görselden çıkarılabilecek sonuçların karşısına “D”, çıkarılamayacak sonuçların karşısına ise “Y” yazınız.

1 Zaman olarak gündüz saatleridir.

2 Uzaklarda daha yoğun bir yapılaşma söz konusudur.

3 Kalabalık insan grubunun olduğu bir yerdir.

4 İnsanlar işlerine gitmektedir.

5 Soğuk bir hava vardır.

6 Karada ulaşım yoğun olarak at arabasıyla yapılmaktadır.

2.

Etkinlik

Görsel Okuma

Aşağıdaki krokiden hareketle kutucuklarda verilen bilgiler doğru ise “D”, yanlış ise “Y” yazınız.

1. Nuru Osmaniye Cami Vezirhan Caddesi'ndedir.

2. Eminönü Halk Eğitim Merkezinden Nuru Osmaniye Camii'ne Şeref Efendi Sokaktan gidilebilir.

3. Türk Ocağı Caddesi'nden Kurt İşhanı'na gidilecek en kısa yol Şeref Efendi Sokak'tan geçer.

4. Kapalı Çarşı Tasvir Sokak'ta bulunmaktadır.

5. Mahmut Paşa Camii dört sokağın ortasında bulunmaktadır.

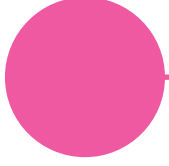
6. Kapalı Çarşı, Şeref Efendi Sokak ile Nuru Osmaniye Caddesi arasında bulunmaktadır.

14.

BÖLÜM

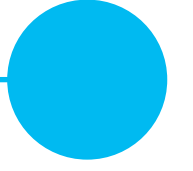
SÖZEL MANTIK VE
MUHAKEME

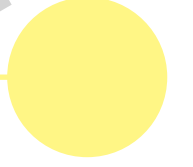
TABLO OLUŞTURMA

SÖZEL MANTIK VE
MUHAKEME

SIRALAMA YAPMA

GİRİŞ YAKINLARI

SÖZEL MANTIK VE MUHAKEME

Q Mantık doğru düşünme sanatı, muhakeme ise akıl yürütme anlamına gelir. Sözel mantık ve muhakeme soruları okuduğuna anlama, çıkarımda bulunma, ilişkilendirme becerilerini ölçmeye yarar.

Sözel Mantık ve Muhakeme Sorularının Çözümünde Dikkat Edilmesi Gerekenler

5 Soru kökü okunarak iyi anlaşılmalı, buradaki olumsuz ifadelerle dikkat edilmelidir.

5 Soru kökünden sonra açıklamalar okunmalı, çözümü etkileyecek ipuçları not alınmalıdır.

5 Öncüller okunmalı, buradaki örtülü anlam içeren ifadelerle (da/de bağlaçları, yalnızca, ayrıca vb.) dikkat edilmelidir.

5 Çıkarımlar sade bir tabloya yerleştirilerek somutlaştırılmalıdır. Tablodaki bilgiler seçeneklerle karşılaştırılarak doğru cevap bulunmalıdır.

Q Sözel mantık ve muhakeme sorularında genellikle sıralama ya da eşleştirme yapılması istenir. Soru tarzı ne olursa olsun doğru kullanılan tablolar çözüme daha kolay ulaşmayı sağlar.

Mantık ve Muhakeme Sorularında Kullanılan Bazı Unsurlar

Kisiler	Yerler	Zaman	Yönler	İlişkiler	Nesneler
5 Faruk	5 Türkiye	5 Yıllar	5 Doğu / Batı	5 Arkadaşlık	5 Kitaplar
5 Berna	5 İstanbul	5 Aylar	5 Kuzey / Güney	5 Evlilik	5 Vitaminler
5 Öğretmen	5 Okul	5 Günler	5 Aşağı / Yukarı	5 Akrabalık	5 Meyveler
5 Öğrenci	5 Müze	5 Saatler	5 Sağ / Sol	5 Kardeşlik	5 Araçlar
5 Mühendis ...	5 Festivaller ...	5 Dakikalar ...	5 Ön / Arka ...	5 İş ...	5 Yakıtlar ...

Mantık ve Muhakeme Sorularında Kullanılan Bazı Kavramlar

Önerme: Doğruluğu ya da yanlışlığı ispatlanabilen bilgileri ifade eden cümle veya cümlelerdir.

Çıkarım: Verilen önermelerin doğru ya da yanlış olma durumlarının değerlendirilerek yeni bilgiler elde etmektir.

Akıl yürütme: Önermelere dikkat ederek verilen bilgileri yorumlamak, çıkarımda bulunmaktır.

Muhakeme: Akıl yürütme yoluyla var olan sorun(lar)a çözüm bulmak için çıkarımlarda bulunmaktır.

Öncül: Sorularda verilen önermelerden her biridir. Sorunun çözümüne dair ipuçlarının yer aldığı kısımdır.

NOT

Q Sorular çözülürken her yönerge için ayrı tablo oluşturmak yanlıştır. Sırasıyla okunan yönergeler aynı tablo üzerinde en doğru şekilde yerleştirilmelidir.

Q Ayrıca bazen de sorularda ek bilgiler verilir, bu bilgiler sadece o soru için geçerlidir ve o soru çözülürken tabloya eklenmesi gerekir. Bu bilgi diğer sorularda kesin yargı olarak kullanılmamalıdır. Bu tür durumlar, ihtimali durumların var olduğu sorularda karşımıza çıkar.

Q Tablo çizilirken zaman harcadığı düşünülmemelidir. Çünkü tablo, soruların çözümü yapılırken en hızlı şekilde doğru cevaba ulaşılmasını sağlamaktadır. Yönergeleri doğru yerleştirilen bir tablodan sonra soru çözümü bazen her soru için sadece sorunun okunduğu süre kadar zaman almaktadır. Soru okunur okunmaz doğru cevap bulunabilmektedir.

1.

Etkinlik

Sözel Mantık ve Muhakeme

Aşağıda verilen bilgilerden hareketle yandaki kutucuklarda yer alan yargılardan doğru olanların karşısındaki kutucuklara “D”, yanlış olanların karşısındaki kutucuklara ise “Y” yazınız.

VERİLEN BİLGİLER

Kürşat, Akif, Ali, Kemal, Mehmet ve Fatih yılbaşı tatili için memleketlerine gideceklerdir. Bu altı kişinin otobüs saatleriyle ilgili bilinenler şöyledir:

- İlk sırada Kürşat'ın otobüsü hareket edecektir.
- En son hareket edecek olan otobüs Mehmet ile Fatih'e ait değildir.
- Mehmet'in otobüsü Fatih'in otobüsünden hemen sonra hareket edecektir.
- Akif'in otobüsünden sonra iki otobüs daha hareket edecektir.

TABLOYU DOLDUR

1 Akif'in otobüsü dördüncü sırada hareket edecektir.

2 Fatih'in otobüsü dördüncü sırada hareket edecek.

3 Mehmet'in otobüsü üçüncü sırada hareket edecek.

4 Kemal'in otobüsünün hareket saati kesin olarak bellidir.

5 Ali'nin otobüsünün beşinci sırada hareket edeceği biliniyorsa Kemal'in otobüsü 6. sırada hareket edecektir.

2.

Etkinlik

Sözel Mantık ve Muhakeme

Aşağıda verilen bilgilerden hareketle yandaki kutucuklarda yer alan yargılardan doğru olanların karşısındaki kutucuklara “D”, yanlış olanların karşısındaki kutucuklara ise “Y” yazınız.

Bir top havuzunda kırmızı, mavi, sarı, yeşil, turuncu ve kahverengi toplar bulunmaktadır. Bu topların sahipleri Yeşim, Aysu, Muhsin, Merve, Ahmet ve Yusuf adlı kişilerdir. Bu topların sahipleri ile ilgili bilinenler şunlardır:

- Merve'nin toplarının rengi yeşil değildir.
- Ahmet'in topları kahverengi veya mavidir.
- Yeşim'in topları sarı renklidir.
- Aysu'nun top rengi kırmızıdır.
- Yusuf'un top rengi ise turuncudur.

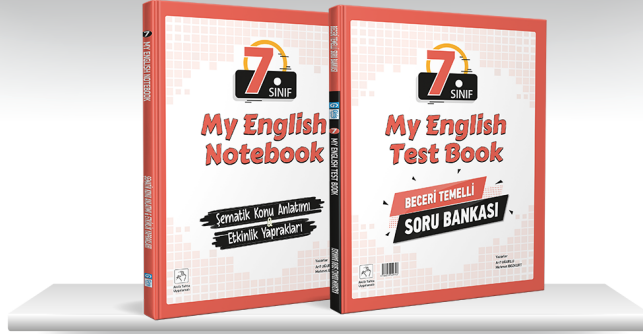
1. Merve ile Ahmet'in top rengi kesin olarak belli değildir.

2. Muhsin'in top rengi yeşildir.

3. Beş kişinin top rengi kesin olarak bellidir.

4. Merve'nin top rengi mavi olduğu takdirde, Ahmet'in top rengi kesin olarak belli olur.

5. Ahmet'in topu kahverengi olduğu takdirde, Merve'nin topu mavi olur.

İvedik Organize Sanayi 1518 Sok. Matbaacılar Sitesi
Mat-Sit İş Merkezi No.:2/20 Yenimahalle / ANKARA
Telefon: 0 312 384 20 33 Belgegeçer: 0312 342 23 58
WhatsApp: 0505 099 24 84
www.girisayinlari.com | girisyayinlari@gmail.com

